

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Modernare byggregler – förutsägbart, flexibelt och förenklat, SOU 2019:68

Europa Nostra är den ledande civila organisationen för kulturmiljö och kulturarvsfrågor i Europa. Europa Nostra arbetar i nära samarbete med EU för att stärka kulturarvets roll över hela kontinenten. Europa Nostra Sverige är en nationell gren av huvudorganisationen.

Övergripande uppfattningar

Europa Nostra vill peka på att PBL uppfattas som en lag som i första hand reglerar nybyggnation, men det är också den lag vars tillämpning har störst inflytande över att det samlade byggnadsbeståndet hanteras varsamt och med respekt för dess kulturvärden.

Modernare byggregler har inte sänts på remiss till någon organisation med antikvarisk kompetens, och inte heller till de regionala museerna som sammantaget sitter på stor antikvarisk kompetens och erfarenhet av ombyggnad.

Europa Nostra anser att det är en stor brist att utredningens förslag inte grundar sig på alla samhällsvärden, utan är snävt inriktade mot de ekonomiska värdena och ett industriellt byggande. Inte någon forskningsmiljö med inriktning mot ombyggnad och kulturvärden har varit del av kommitténs förankringsmöten.

Byggherrar och fastighetsägare förvaltar i mycket större utsträckning redan uppförda hus än vad de bygger nytt. Trots trycket på att öka byggnadsbeståndet, främst bostäder, förblir andelen nybyggnation i ett lands totala bestånd litet. Entreprenörer och hantverkare, som står för själva arbetet, behöver behärska och respektera kunskap kring inte bara dagens konstruktioner och byggteknik, utan också äldre tekniker.

Någon form av ombyggnad eller ändring ingår i varje byggnads livscykel. Att PBL innehåller regler som skyddar och värnar bebyggelsens kulturvärden vid ombyggnad är av fundamental vikt.

Europa Nostras yttrande.

Europa Nostra

- avstyrker kommitténs förslag om slopandet av certifierade sakkunniga, framförallt sakkunniga inom kulturmiljö och tillgänglighet.
- avstyrker förslaget att avskaffa begreppet ombyggnad.
- avstryker förslaget att utelämna LCA som en del av kraven på energihushållningen.

Certifierade sakkunniga kulturvärden

Kommittén behandlar genomgående certifierade sakkunniga som en homogen grupp. Det är den inte. Det är stora skillnader mellan de sakkunnigas kunskapsfält i förhållande till hur väl kunskaperna finns representerade i byggsektorn som helhet.

Det är en brist att utredningen inte har analyserat konsekvenserna för varje kunskapsfält för sig.

Ingen aktör vill tumma på kraven på **brandsäkerhet**. Många aktörer vill kringgå kraven på **tillgänglighet** (vilket inte minst utredningen vittnar om). **Kulturvärden** i en byggnad som byggs om, kan för många aktörer, såväl privata som offentliga, vara svåra att hantera. Att det finns certifierade sakkunniga för kulturvärden är ett omvittnat stöd för allmänheten, kommuner och byggherrar.

I utredningen har kommittén genomgående en positiv syn på kravet på varsamhet och förbudet mot förvanskning. Men genom att avskaffa kravet på certifierade sakkunniga kulturvärden försvårar kommittén i praktiken allvarligt möjligheterna för byggherrar och kommuner att leva upp till lagens varsamhetskrav samt krav mot förvanskning.

För Europa Nostra är det självklart att vårt byggnadsbestånd ska vara tillgängligt. Kommittén betonar ensidigt att kraven på tillgänglighet är statiska och kostnadsdrivande. Man lyfter inte att det redan finns möjlighet till hänsynstagande finns redan, i förhållande till exemplet förbudet mot förvanskning, men även varsamhet. Här spelar såväl sakkunniga kulturvärden som sakkunniga tillgänglighet en viktig roll att få fram goda lösningar.

Begreppet ombyggnad

Europa Nostra anser att begreppet ombyggnad bör bevaras. Kommittén för istället in begreppet större renovering utan att ge något förslag på definition och lämnar obesvarat vad begreppet större renovering kommer att innebära inom PBLs ramverk.

Någon definition av större renovering finns inte i Energieffektiviseringsdirektiv 2012/27/EU

Energihushållning och byggnaders LCA

Utredningen fokuserar snävt på energihushållning under byggnaders driftskede. I en väl fungerande LCA väger val av material och transporter tungt, vilket utredningen borde inkludera.

Övriga synpunkter

Kommittén bygger mycket av sina förslag på synpunkter som kommittén har inhämtat från möten under bland annat en Sverigeturné. Att hämta in synpunkter från aktörer på fältet är helt i sin ordning men kommittén borde ha försäkra sig om att alla aktörers synpunkter inhämtades. Kommittén har inte heller förmått att trovärdigt och opartiskt analysera de insamlade synpunkterna.

Europa Nostra vill peka på två exempel.

I Sverige finns tre antikvariska högskoleutbildningar. Sverige är alltså väl rustat för att rent kunskapsmässigt hantera kulturvården inom byggprocessen.

Till kommitténs expertgrupp har inte någon med antikvarisk specialistkompetens bjudits in. Söker man i utredningstexten nämns ordet antikvarie enbart i sammansättningen Riksantikvarieämbetet.

Ett annat exempel är när kommittén skriver angående begreppet ombyggnad: *Följdkraven och samhällsnyttan av dem ifrågasätts av aktörer som vi har samtalat med. Enligt aktörerna hindrar följdkraven anpassningar i befintligt bestånd för att möjliggöra fler bostäder. Utredningen har visat att följdkraven avseende **tillgänglighet har hindrat en stor andel ombyggnadsåtgärder** i det befintliga bostadsbeståndet.*

Men alla "aktörer" drar inte samma slutsats om att krav på tillgänglighet eller krav på varsamhet eller förbudet på förvanskning gör det svårt att bygga om. En rad aktörer vill se fortsatta krav på tillgänglighet och varsamhet, och vill se en lösning av problemen, inte avskaffandet av kraven.

Att gå så långt som kommittén gör och ifrågasätter tillgänglighetskravets rimlighet, är att ta ett politiskt ställningstagande som inte åligger dem.

Kommittén tar inte heller tillräcklig hjälp av FoU eller offentlig statistik för att ringa in hur stort problemen med följdkrav vid ombyggnad egentligen är.

Europa Nostra menar att kommittén ogenomtänkt tror att problemen att byggandet sker i för låg takt, innehåller för många byggfel och anses olönsamt, löses genom utformandet av byggregler. Kommittén har fel fokus.

Dyra och till bristfälliga byggprocessen skulle bättre avhjälpas genom att byggbranschen själva skulle åläggas att skapa bättre rutiner, större öppenhet mellan olika aktörer, större förmåga och vilja att följa upprättade handlingar m m. Regelverket har ingenting med brister inom byggbranschens praxis att göra.

Kommitténs mål om en mer ändamålsenlig byggprocess, ökad variation i bostadsutbudet, ökad konkurrens och ett långsiktigt hållbart byggande kommer inte att nås genom de förslag man lägger.

För Europa Nostra Sverige

Tina Wik
Ordförande